

Ετήσια Ημερίδα για την Επαγγελματική Μάθηση των Εκπαιδευτικών

10

χρόνια

εφαρμογής του Προγράμματος
Υποστήριξης Επαγγελματικής
Μάθησης: Πορεία και Εξέλιξη

Η σχολική μονάδα ως
κοινότητα μάθησης:
δυνατότητες, προοπτικές και
μεθοδολογία

Δρ. Μαρία Ζένιου, Επίκουρη Καθηγήτρια UCLan Cyprus

Στόχοι Παρουσίασης

- Ορισμός Κοινοτήτων Μάθησης
- Θεωρητικό Υπόβαθρο και Πλαίσιο
- Παραδείγματα ΚΜ
- Χαρακτηριστικά ΚΜ
- Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών
- Ο ρόλος των συντονιστών ΚΜ/ της διευθυντικής ομάδας

Τί είναι για σας μια κοινότητα μάθησης

3 Έννοιες που την αντιπροσωπεύουν

- <https://www.menti.com>

Θεωρητικό Υπόβαθρο

- Κοινωνικοπολιτισμική θεωρία; Εγκαθιδρυμένη μάθηση; Κοινότητες πρακτικής (Lave & Wenger, 1991)
- Θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης; Ενσωμάτωση θεωρίας πράξης (Schon, 1987; Calderhead, 1997)
- Έρευνα στις μαθησιακές κοινότητες Balasi, A. and Iordanidis, G. (2024). Fox, A. and Poultney, V. (2020) Zhang, J., Huang, Q. and Xu, J. (2022) ‘

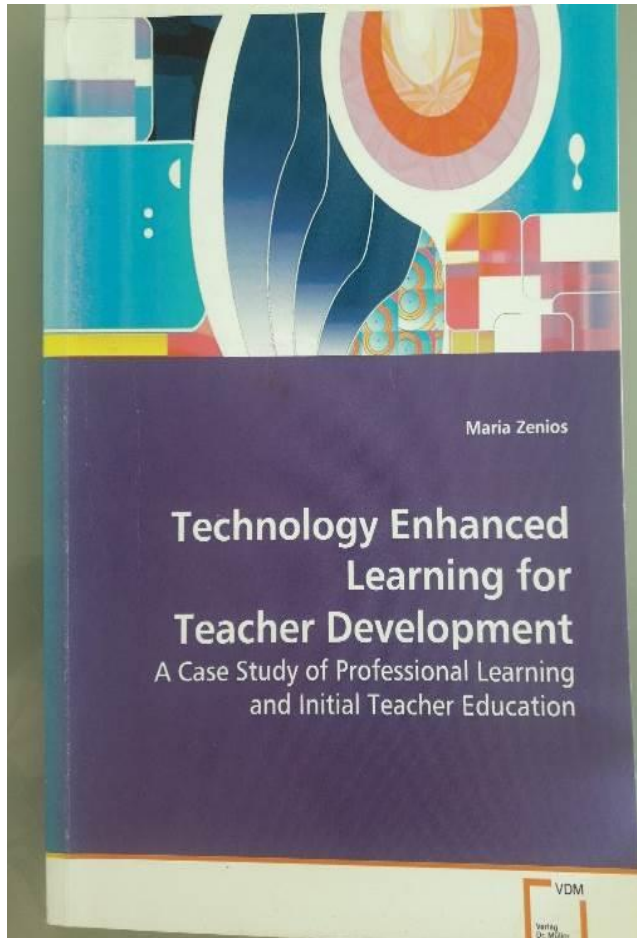
Μεθοδολογία

- Διδακτορική Εργασία Μελέτης Περίπτωσης
- Συμπεράσματα από πρόγραμμα εκπαίδευσης προσωπικού πανεπιστημίου
- Καλές πρακτικές από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα ELNE (επιλεγμένες βάση συμφωνημένων κριτηρίων μετά από πρόσκληση)

Εφαρμογές:

Κοινότητες μάθησης προπτυχιακών/μεταπτυχιακών φοιτητών

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1: Διδακτορική Διατριβή

- 49 (41+8) συνεντεύξεις
- ανάλυση 10.000 μηνυμάτων σε διαδικτυακές κοινότητες
- Φόρουμ Ανοικτού Παν/μιου Η.Β. Προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτικών
- Τεχνολογικά Υποστηριζόμενη Επικοινωνία (αυξημένη δυσκολία στη δημιουργία Κ.Μ)
- Χαρακτήρας Κ.Μ.
- Διαδικασίες Επαγγελματικής Ανάπτυξης
- Ρόλος συντονιστή Κ.Μ.

Χαρακτηριστικά της μαθησιακής κοινότητας

- Μαθησιακές δυνατότητες → προσβάσεις σε Ανθρώπινο Δυναμικό και Υλικό
- Πρόγραμμα μάθησης → σχεδιασμένο από τους συμμετέχοντες# επιβεβλημένο
- Διαφάνεια → εσωτερικευμένη χρήση εργαλείων
- Ιδιότητα μέλους → πρόσβαση στις τρέχουσες διαδικασίες
- Οικοδόμηση ταυτότητας → αυξημένη κατανόηση του πως γίνομαι πλήρως ικανός εκπαιδευτικός
- Αυξημένη συμμετοχή → μέρος της διαδικασίας

Απόδειξη: ιδέες διαμοιρασμένες μέσα σε ΚΜ, αναπαραστάσεις των απόψεων γύρω από παιδαγωγικές τεχνικές δ/λίας ενός θέματος αναπαραστάσεις των σκέψεων πανω στην παιδαγωγική της διδασκαλίας του γνωστικού αντικειμένου

(Zenios, 2008)

Αναστοχασμός

Διαδικασία Κριτικού Στοχασμού

Πώς γίνεται:

Πάνω σε θεωρίες μάθησης που κατέχουν οι ίδιοι σε λανθάνουσα μορφή και θα πρέπει να διερευνηθεί η εγκυρότητα τους έτσι ώστε να καταλήξουν σε πιο αξιόπιστες προσωπικές θεωρίες αντίληψης της μάθησης (Claxton, 1996, p.55)

Πάνω στη χειροπιαστή εμπειρία (μάθημα, ανατροφοδότηση από σύμβουλο, συνάδελφο, καθηγητή, μαθητές)

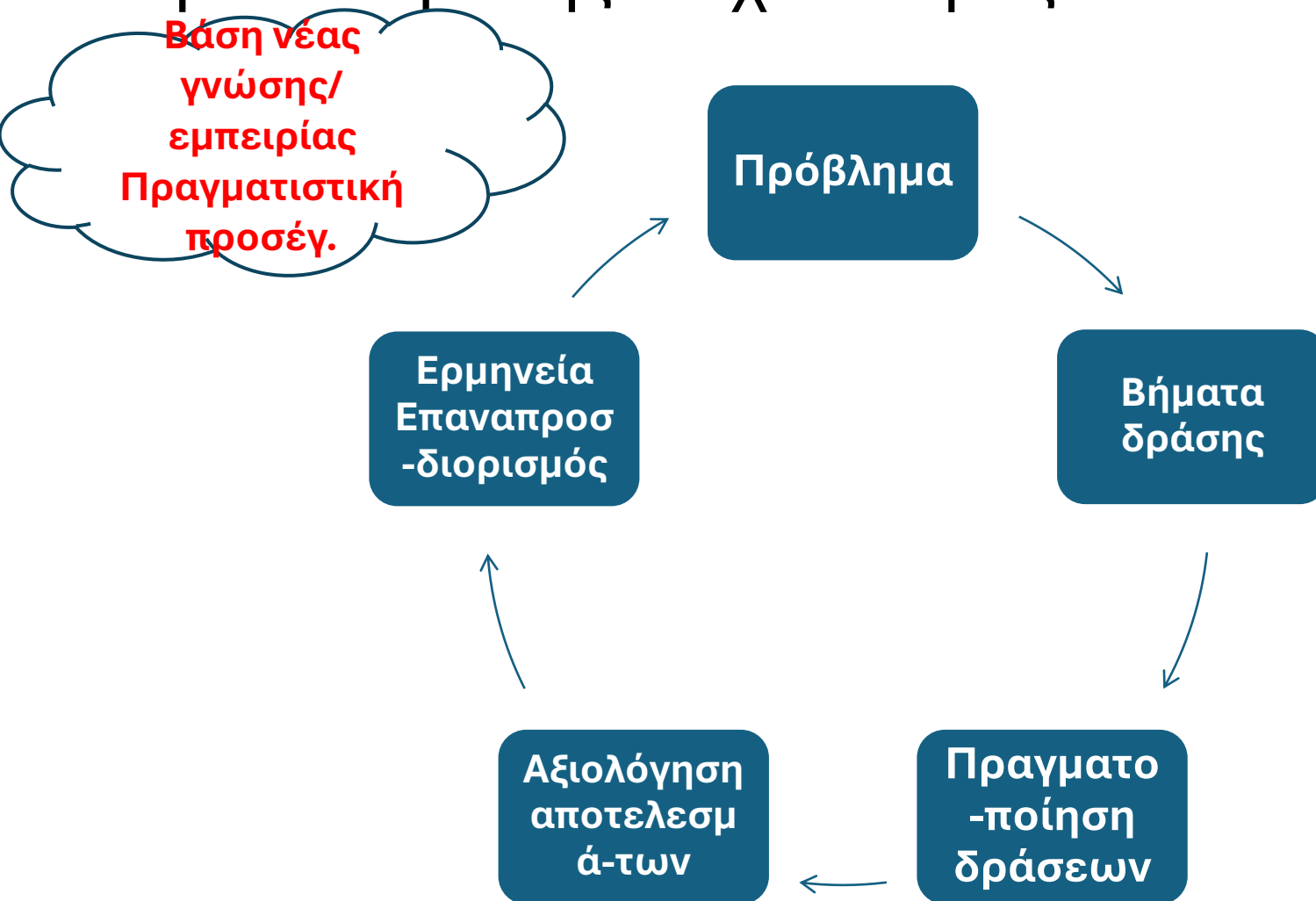

Αναστοχασμός:

Επίπεδα Ανάλυσης; Zenios, 2008

- ❑ **Ανταπόκριση**- περιγράφει ένα συμβάν, συζητά μια ιδέα, εκφράζει κρίσεις χωρίς να δικαιολογεί.
- ❑ **Συσχέτιση** -αναγνωρίζει κάτι καινούριο που έχει μάθει (δ/λία) αλλά δίνει επιφανειακή εξήγηση γιατί έχει συμβεί το Α.
- ❑ **Εκλογίκευση** -ψάχνει για βαθιά κατανόηση, ερευνεί, αναλύει έννοιες/γεγονότα, ρωτά, ψάχνει για απαντήσεις
- ❑ **Αναδόμηση** – υψηλά επίπεδα αφηρημένης σκέψης, γενικεύει από τις υπάρχουσες εμπειρίες, σχηματίζει προσωπική θεωρία δ/λιας, παίρνει θέση σε σχετικά θέματα.

Έρευνα δράσης & σχεδιασμός

Μορφές Επαγγελματικής Ανάπτυξης

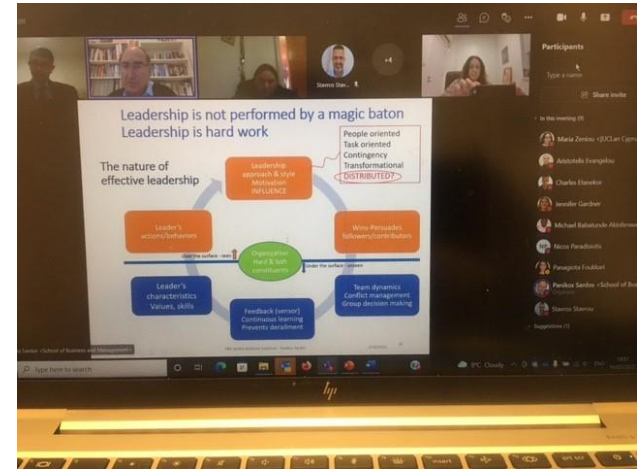
- Συνεργατικότητα
 - Διάλογος
 - Ομαδικό πνεύμα
 - Συνδημιουργία και διαμοιρασμός γνώσης, μάθηση.
- Αναστοχασμός
- Μαθησιακή αυτονομία; Εργασιακή / Διδακτική Επάρκεια
- Υπευθυνότητα, λογοδοσία, πρωτοβουλία
διασύνδεση θεωρίας και πράξης

Ο ρόλος του συντονιστή

Ενεργοποίηση MK:

- Σχηματισμός MK
- Δόμηση μαθησιακών πόρων ομάδας

Διευκόλυνση ανάπτυξης της KM
Ανάπτυξη Ποιοτικών Χαρακτηριστικών

Ο ρόλος του συντονιστή

➤ Οικοδόμηση της ΚΜ

- ορισμός ξεκάθαρων στόχων
- ρύθμιση κλίματος
- εγκαθίδρυση κανόνων συμπεριφοράς, δεοντολογίας, ήθους
- γνώση προσωπικού

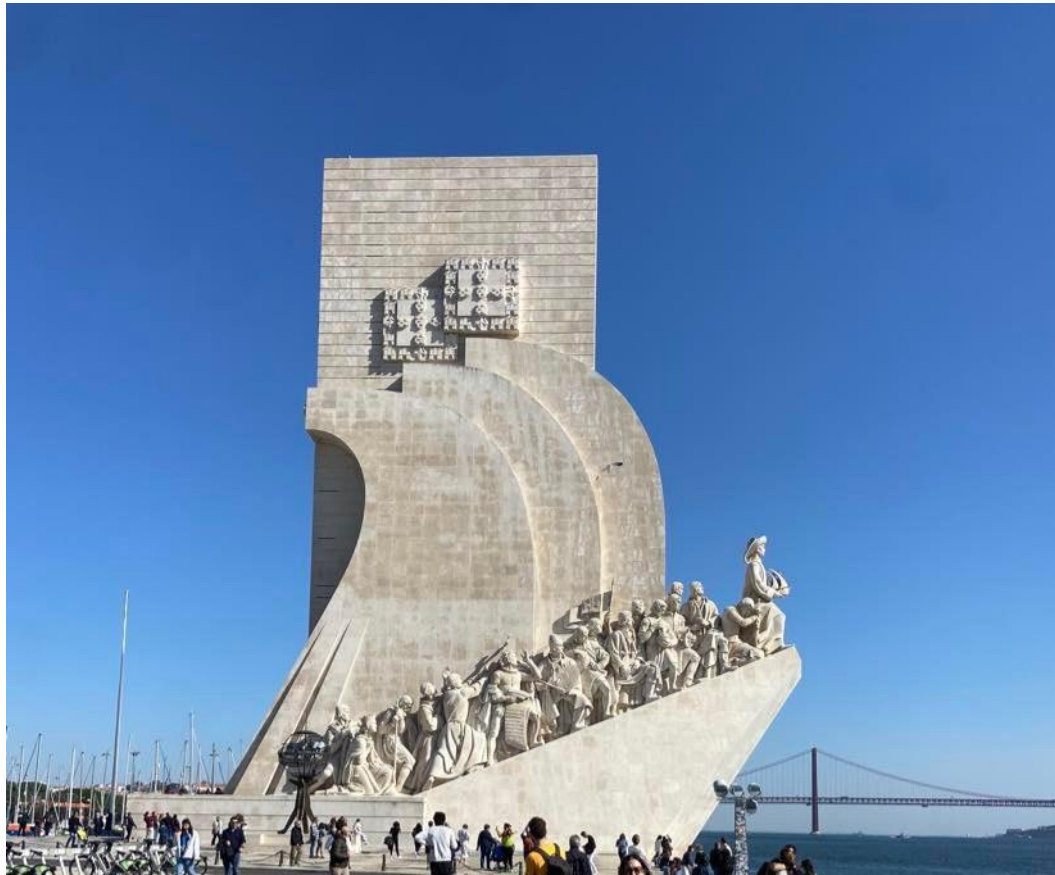
➤ Προώθηση συμμετοχής στην κοινότητα

- Σύνδεση θεωρίας πράξης
- Προετοιμασία για πρακτική εξάσκηση
- Σχεδιασμός και αναστοχασμός μαθημάτων
- Λύση προβλήματος
- Σχεδιασμός ακαδημαϊκών εργασιών

Παράγοντες που καθορίζουν την ποιότητα της συνεργασίας

- Σχέση μεταξύ κινήτρων- δραστηριοτήτων- αξιολόγησης
- Στρατηγική αξιολόγησης (αυτοαξιολόγηση/ συνεργατική αξιολόγηση)
- Αξία και στη διαδικασία, όχι στο αποτέλεσμα μόνο.
- Εξωτερικά – εσωτερικά κίνητρα μάθησης: Επιφανειακή και εις βάθος μάθηση – (Marton and Saljo, 1976) αναζήτηση νοήματος vs αναπαραγωγή
- Θεωρία προσδοκώμενης αξίας (Feather, 1992)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2: Εκπαίδευση Διδακτικού Προσωπικού Πανεπιστημίου

Ερευνητικά Δεδομένα

- 20+ Αναστοχασμοί επαγγελματικής Ανάπτυξης
- 20+ Συνάδελφοι / mentees οι οποίοι στοχεύουν να πάρουν επαγγελματική αναγνώριση

Ερωτήματα:

- Πως διερευνούν την καθημερινή τους διδακτική πρακτική;
- Πως αποδεικνύουν συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη;
- Ποιοί σχεδιασμοί επιτρέπουν αυτές τις διαδικασίες;

Επαγγελματική Ανάπτυξη Διδακτικού Προσωπικού του Παν/μίου UCLan Cyprus

- PSF: πλαίσιο επαγγελματικής επάρκειας
- Τοπικές απαιτήσεις Διασφάλισης Ποιότητας

Areas of activity

- A1 Design and plan learning activities and/or programmes of study
- A2 Teach and/or support learning
- A3 Assess and give feedback to learners
- A4 Develop effective learning environments and approaches to student support and guidance
- A5 Engage in continuing professional development in subject/disciplines and their pedagogy, incorporating research, scholarship and the evaluation of professional practices

Πλαίσιο ΕΜ
Δραστηριότητες
Γνώση
Αξίες

Core knowledge

- K1 The subject material
- K2 Appropriate methods for teaching, learning and assessing in the subject area in the subject area and at the level of the academic programme
- K3 How students learn, both generally and within their subject/disciplinary area(s)
- K4 The use and value of appropriate learning technologies
- K5 Methods for evaluating the effectiveness of teaching
- K6 The implications of quality assurance and quality enhancement for academic and professional practice with a particular focus on teaching

Professional values

- V1 Respect individual learners and diverse learning communities
- V2 Promote participation in higher education and equality of opportunity for learners
- V3 Use evidence-informed approaches and the outcomes from research, scholarship and continuing professional development
- V4 Acknowledge the wider context in which higher education operates, recognising the implications for professional practice

Στοιχεία της επιμόρφωσης

- Αποτελεσματικότητα στη διδασκαλία και στην ενίσχυση της μάθησης
 - οι διαδικασίες που ακολουθούνται στη διδακτική πρακτική
 - πώς ξέρουμε ότι είναι επιτυχημένη
- Ποιά η επίδραση των πρακτικών μας στη μάθηση των φοιτητων
- Προσωπική επαγγελματική ανάπτυξη
 - Σε ποιες δραστηριότητες έχετε εμπλακεί και πως αυτές έχουν πληροφορήσει τη διδακτική σας πρακτική για
- Αναστοχασμός
- Παρακολούθηση μαθημάτων συναδέλφων και ανάλυση

Αποτελέσματα

Επιτυχίες

- Πραγματική ανάγκη για τη δημιουργία Κ.Μ. και επιτυχημένα παραδείγματα ταυτισμένα γύρω από διδακτικά προγράμματα υπό την εμπλοκή του ακαδημαϊκού υπεύθυνου
- Διερεύνηση πρακτικών και ανάπτυξη προσωπικού
- Τίτλοι/ βραβεία από την ΗΕΑ

Προκλήσεις

- Ελλειψη χρόνου
- φύση εργασίας ακαδημαϊκών/ παράλληλες απαιτήσεις
- Δυσκολία στη δημιουργία Κ.Μ.
- Δυσκολία στην αποκάλυψη και συζήτηση αδυναμιών
- Αδυναμία εξεύρεσης κοινών σημείων
- Έλλειψη εμπιστοσύνης

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ/ ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ELNE

- <https://elnenetwork.org/>
- ELNE You tube channel <https://www.youtube.com/@ELNENetwork>
- Μετατροπή του σχολείου σε μαθησιακό περιβάλλον
- Συλλογιστικές Προσεγγίσεις που στοχεύουν στη δημιουργία κοινότητας πέρα από τη σχολική μονάδα

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 3: ELNE:

Δίκτυο από 60 οργανισμούς σε 34 χώρες που αποσκοπεί να χαράξει πολιτικές στην εκπαίδευση και την εκπαιδευτική ηγεσία

Κριτήρια Επιλογής Καλών Πρακτικών

- Ολοκληρωμένες
- Εφαρμόσιμες
- Αντικειμενικές
- Σχετικές με το θέμα
- Εστιάζουν στη μάθηση
- Εστιάζουν στην ηγεσία
- Επιδραστικές

Παραδείγμα καλών πρακτικών 1

Ισπανία: IES J. Ibañez Martín (Μέση Εκπαίδευση): Πολύπλευρη ανάπτυξη

Καλύπτει όλα τα γνωστικά πεδία, Συνεργασία με ΜΚΟ, σχέδιο Ψηφιακού Αλφαριθμητισμού, Μοντέλο διαμεσολάβησης για φοιτητές, Ολιστική ανάπτυξη, Ενσωμάτωση, ασφάλεια και ευζωία μαθητών. Χρησιμοποιεί αξιολόγηση, Εστιάζει σε πρακτικές βασισμένες σε ενδείξεις και έρευνα (evidence-based practice)

Παραδείγμα καλών πρακτικών 2

Φινλανδία: Luovi Vocational College

Σύνδεση με κοινότητα και αγορά εργασίας για μαθητές ειδικού σχολείου, τοποθέτηση σε εταιρίες και επιχειρήσεις όπου διεκπεραιώνουν ρεαλιστικές δραστηριότητες και εργασίες βάση ατομικού σχεδίου μάθησης και υποστήριξη από καθηγητές και επαγγελματίες

https://drive.google.com/file/d/1vJnDdKxm1hmrGrkhmVzUDFkU495D0w_P/view

Παράδειγμα καλών πρακτικών 3

Βέλγιο: Sint-Paulusschool (Φλάνδρα)

Πρωτοποριακός Σχεδιασμός Σχολικής Αυλής

Οικολογία

Κηπουρική

Εμπλοκή γονέων, τοπικών παραγόντων αυτοδιοίκησης, εταιρίες τοπιοτέχνησης

Διαχείριση νερού και ποιότητα αέρα

Μάθηση σε εξωτερικό χώρο

- https://drive.google.com/file/d/1g0Ch-6NUzK_bsiX6u08iZE5mTfhet6g-/view

Γενικά : αξιοσημείωτες πρακτικές

- Ατομικό πλάνο για κάθε μαθητή (επαγγελματική εκπαίδευση)
- Σύνδεση με υπηρεσίες δημόσιας υγείας, υπηρεσία κοινωνικής πρόνοιας και φροντίδας για μαθητές από 0-18
- Έμφαση στην εκπαίδευση πρώιμης παιδικής ηλικίας 3+
- Στοχεύουν στην ευζωΐα των μαθητών σπάζοντας το διαχωρισμό του σχολείου από άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες
- Οικολογία, πράσινη μετάβαση
- AI: Τεχνητή Νοημοσύνη

Πως ενορχηστρώνουμε δραστηριότητες που υποβοηθούν την ανάπτυξη ΚΜ για επαγγελματική ανάπτυξη;

Πρακτικές Μαθησιακού Σχεδιασμού: Δραστηριότητες που προάγουν την ανάδυση ΜΚ

Ολοκλήρωση αυθεντικών δραστηριοτήτων

Συμβουλευτική / Μέντωρ

Συνεργατικότητα και διάλογος

Διδακτικές πρακτικές που προκύπτουν μέσα από έρευνα

Παρακολουθήσεις διδασκαλίας

Μελέτη παιδαγωγικής θεωρίας

Κοινωνικός εποικοδομητισμός

- Επίδραση του κοινωνικού πλαισίου και αλληλεπίδρασης με άτομα- διαδικασία
- Ρόλος των συμβόλων στη δημ. νέας γνώσης.
- Δυναμική αλλ/δραση μεταξύ εσωτερικού/εξωτερικού κόσμου/ σκέψης
- Εμπειρία
- Πλαίσιο

Δημιουργία νέας γνώσης ως αποτέλεσμα της συνεργασίας

- Δημιουργία νέων εννοιών (von Krogh, Ichijo, & Nonaka, 2000).
- Παρατήρηση και διάκριση διαφορών σε δύο αντικείμενα ή έννοιες οδηγεί στη δημιουργία νέων εννοιών Tsoukas (2009)

Συνεργατική Αναδόμηση Γνώσης

Προέκταση
συλλογικής γνώσης
μετά από διαρκή και
ζωηρή ανταλλαγή
ιδεών και
διαπραγμάτευση
γύρω από ένα Α θέμα
(Goodyear and Zenios, 2007)

Κοινότητες που αναδομούν τη γνώση

...οι συμμετέχοντες εμπλέκονται σε αυτό που οι Lave and Wenger (1991) ονομάζουν ‘legitimate peripheral participation’- περιφερειακή συμμετοχή στον κύκλο εργασιών κάθε κοινότητας και αναγνωρίζουν πως διαφορετικές κοινότητες έχουν διαφορετικές πρακτικές για τη δημιουργία νέας γνώσης (knowledge-building practices). Τέτοιες κοινότητες μπορούν να είναι ακαδημαϊκές ή επαγγελματικές ως προς τον αρχικό τους προσανατολισμό και ιδανικά οι φοιτητές πρέπει να έχουν εμπειρία κοινοτήτων στις οποίες τόσο η δημιουργία όσο και η εφαρμογή της γνώσης έχουν αξία και είναι πλήρως κατανοητές (Goodyear & Zenios, 2007).

Ρόλος εργαλείων στη συνεργ. αναδόμηση γνώσης

- Υποβοηθούν την επεξήγηση και ερμηνεία ιδεών, διαδικασιών και στην κατανόηση φαινομένων .
- Μπορούν να διαμοιραστούν και να βελτιωθούν μέσα από συζήτηση και κριτική. Conceptual artifacts (Bereiter, 2002).
- Π.Χ χάρτης λογικής για την κατανόηση στόχων και χάραξη κοινής πορείας ομάδων εργασίας

Σχέση Μάθησης και Κοινότητας

- Η μάθηση θεωρείται ως μια διαδικασία τοποθετημένη σε πλαίσιο
- Εξαρτάται από το εκάστοτε πλαίσιο και τα χαρακτηριστικά του (κοινωνικά, χωροχρονικά, περιβαλλοντικά, σε σχέση με το γνωστικό αντικείμενο και τα υπάρχοντα εργαλεία και πόρους)
- Έχει τη διαδικασία ως κεντρικό καθοριστικό χαρακτηριστικό, την αυθεντική έγκυρη συμμετοχή σε κοινότητες μαζί με άλλους πιο έμπειρους συμμετέχοντες
- Η διαδικασία αυτή προοδευτικά εξελίσσεται (legitimate peripheral participation)
- Η κατοχή γνώσεων και δεξιοτήτων απαιτεί από τους νεοφερμένους να προχωρήσουν προς την πλήρη συμμετοχή στις κοινωνικοπολιτιστικές πρακτικές μιας κοινότητας (Lave and Wenger, 1999)

Προκλήσεις στη δημιουργία επαγγελματικών κοινοτήτων μάθησης

- Οι ΜΚ δεν αντιμετωπίζονται με ακρίβεια
- Δημιουργούνται με τρόπο μη ρεαλιστικό και ως αποτέλεσμα τεχνητών διαδικασιών αντί αυθεντικών
- Πολυπλοκότητα και συνύπαρξη πολλαπλών μαθησιακών κοινοτήτων
- Κλίμα εμπιστοσύνης – υγιής διερεύνηση για αναζήτηση λύσεων (ενάντια στην πιεστική ανάγκη για στεγνή υιοθέτηση κοινής άποψης)

(Fox & Poultney, 2020)

- Εστιάζουν στις ανάγκες των δασκάλων παρά αυτές των σχολείων (Balasi & Iordanidis, 2024)

Συμπεράσματα

- Παιδαγωγική αξίας ΜΚ
- Προκλήσεις: επιδράσεις από εξωτερικούς/εσωτερικούς παράγοντες
- Δημιουργία γνώσης μέσα από ΜΚ και τις συνδέσεις που εμπερικλείονται
- Ρόλος της διευθυντικής ομάδας: ΚΜ προυποθέτουν αμοιβαίες και αλληλοεξαρτώμενες διαδικασίες, πέρα από γραφειοκρατικά στερεότυπα και προώθηση της συνεργασίας (Zhang, Huang & Xu, 2022)

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Balasi, A. and Iordanidis, G. (2024) 'Primary schools as professional learning communities and teachers' professional development: an empirical study in a Greek educational context', *Teacher development* [Preprint]. Available at: <https://doi.org/10.1080/13664530.2024.2322082>.

Bereiter, C. (2002). *Education and mind in the Knowledge Age*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Claxton, G., Atkinson, T., Osborn, M. and Wallace, M. (1996.) *Liberating the learner: lessons for professional development in education*, Routledge, London.

Feather, N.T., 1992. Expectancy-value theory and unemployment effects. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 65(4), pp.315-330.

Goodyear, P., & Maria Zenios. (2007). Discussion, Collaborative Knowledge Work and Epistemic Fluency. *British Journal of Educational Studies*, 55(4), 351–368. <http://stable/4620577>

Βιβλιογραφικές Αναφορές Συν.

Fox, A. and Poultney, V. (2020) Professional learning communities and teacher enquiry : evidence-based teaching for enquiry teachers. St. Albans: Critical Publishing.

Marton, F. and Säljö, R., 1976. On qualitative differences in learning: I—Outcome and process. *British journal of educational psychology*, 46(1), pp.4-11.

Tsoukas, H. (2009). A dialogical approach to the creation of new knowledge in organizations. *Organization Science*, 20(6), 941–957.

<https://doi.org/10.1287/orsc.1090.0435>

Von Krogh, G., Ichijo, K. and Nonaka, I., 2000. *Enabling knowledge creation: How to unlock the mystery of tacit knowledge and release the power of innovation*. Oxford university press.

Zhang, J., Huang, Q. and Xu, J. (2022) ‘The Relationships among Transformational Leadership, Professional Learning Communities and Teachers’ Job Satisfaction in China: What Do the Principals Think?’, *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 14(4), pp. 2362-. Available at: <https://doi.org/10.3390/su14042362>.

Zenios, M (2008) Technology Enhanced Learning for Teacher Development: a case study of professional learning and initial teacher education, Saarbruken: VDM.

A scenic view of a turquoise sea under a clear blue sky with distant mountains. The text "Ευχαριστώ για την προσοχή σας" is overlaid in white.

Ευχαριστώ για την
προσοχή σας